

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Romanikulttuurin näkyväksi tuominen
Viertolan vastaanottokodissa,
opas työntekijöiden työn tueksi

Niemenmaa Petra

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Romanikulttuurin näkyväksi tuominen

Viertolan vastaanottokodissa,

opas työntekijöiden työn tueksi

Petra Niemenmaa
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2016

Petra Niemenmaa

**Romanikulttuurin näkyväksi tuominen Viertolan vastaanottokodissa,
opas työntekijöiden tueksi.**

Vuosi

2016

Sivumäärä

26

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Viertolan vastaanottokodin vastaanotto-osastolle opas, josta löytyisi tietoa romanikulttuurin historiasta kulttuurin ja tapoihin. Oppaan tarkoituksena on tuoda tietoa romanikulttuurista ja heidän tavoistaan, jotta voimme työssämme huomioida asiakkaan oman kulttuurin paremmin.

Opinnäytetyön aihe monikulttuurisuus valikoitui laitoksemme johtajan ideasta. Lähdin työstämään ajatusta monikulttuurisuudesta ja sen huomioimista asiakastyössä. Halusin perehtyä vain yhteen kulttuuriin, näin pystyin pääsemään syvemmälle kulttuurin tyypilliseen toimintaan. Monen kulttuurin esiin tuominen olisi tässä ajassa ollut vain pintaraapaisu kaikista.

Laadukkaan työn tekemiseksi ja luotettavan käsityksen luomiseksi täytyy ymmärtää mikä on kulttuuriin kuuluvaa ominaista tapaa ja mikä taas on käytöksestä johtuvaa. Oppaan tarkoituksena on olla helposti läpi kahlattava, josta voi romaniasiakkaan kohtaamisessa palauttaa mieleen asioita joita on hyvä huomioida. Opas on niin sanotusti matalankynnyksen opus ja sen vuoksi olisi helppo ja nopea hyödynnettävä arjessa. Tavoitteena oli tehdä opas sopivan pituiseksi eli sellaiseksi, josta löytyy tietoa riittävästi. Oppaan ollessa liian laajaa sen käyttö-tarkoitus kärsisi.

Petra Niemenmaa

Paying attention to the gypsculture in Viertolan vastaanottokotis receiving unit, guide for workers

Year	2016	Pages	26
------	------	-------	----

The aim with this thesis was to create a guide to Viertolan vastaanottokotis receiving unit. The guide contains information about the gypsculture, about its history and habits. The purpose with the guide is to help workers in their job with paying attention to the clients own culture.

This thesis subject multiculturalism, was my work place directors idea. I started with processing the thought about multiculturalism and how you can pay attention to it in customer-service. I decided to only look up about one culture so that i could get a deeper perspective about the gypscultures typical action. To do the thesis about many cultures would only have been a scratch on the surface about the cultures.

To be able to work with quality and build a trustworthy vision, it is important to understand what is typical for the culture and what is result from behavior.

The meaning with this guide is that workers can easily read the guide everytime they have a gypscultural client and when they you want to be reminded of things that they should take in consideration. The guide is meant to be a so called low step guide that is easy and fast to use in the everyday life.

I wanted to make the guide a proper length so that it contains enough of information but that its not too wide because i dont want the use on the guide to suffer.

Keywords: Multiculturalism, Gypsy, Guide, Thesis

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Kehittämishankkeen tarve ja lähtökohdat	6
	2.1 Opinnäytetyön aiheen valikoituminen	7
	2.2 Viertolan vastaanottokoti.....	8
3	Kehittämishankkeen teoreettinen perusta	10
	3.1 Lastensuojelu	10
	3.2 Lastensuojelun asiakkuuden alkaminen	10
	3.3 Ehkäisevä lastensuojelutyö.....	11
	3.4 Avohuollon lastensuojelutyö	11
	3.4.1 Nuorten intensiivisyö	11
	3.4.2 Perhekuntoutus	12
	3.5 Sijaishuolto	12
	3.6 Jälkihuolto.....	12
	3.7 Monikulttuurisuus lastensuojelussa	13
	3.7.1 Romanit	13
	3.7.2 Romanit ja lastensuojelu	14
4	Kehittämishankkeen metodologiset asetelmat	15
	4.1 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta	15
	4.2 Kehittämishankkeen prosessikuvaus	15
5	Kehittämishankkeen tiedonhankintamenetelmät	16
	5.1 Teemahaastattelu.....	16
	5.2 Yksilöhaastattelu	17
6	Kehittämishankkeen toteuttamissuunnitelma	17
	6.1 Aiheen valikoituminen.....	17
	6.2 Tavoite	18
7	Kehittämishankkeen arviointimenetelmät.....	19
8	Arvio.....	20
9	Pohdinta	20
	9.1 Eettisyys pohdinta	22
	Lähteet	23
	Haastattelukysymykset / LIITE	25

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on tehdä romanikulttuurista opas lastensuojeluun Viertolan vastaanottokodin työntekijöiden työn tueksi. Vantaan lastensuojelussa työskentelemme myös monikulttuuristen asiakasryhmien kanssa. Työpaikkani monikulttuurisista asiakaskunnista suurimpia ovat; romanit, venäläiset, virolaiset, thaimaalaiset, somalialaiset.

Minulla itsellä on lastensuojelusta yli viiden vuoden työkokemus, joista viisi vuotta olen hankkinut lastensuojelusta Vantaalla. Työpisteenäni on ollut vuodesta 2009 Viertolan vastaanottokodin vastaanotto-osasto. Vastaanotto-osasto arvioi yhdessä nuoren ja perheen kanssa tehtävässä työskentelyssä huostaanoton tarvetta, tuen tarvetta sekä etsii työmuotoja joiden avulla nuori voisi palata takaisin kotiin.

Kartoitin laitoksemme johtajan kanssa aiheita, mistä hän haluaisi minun opinnäytetyön tekevän. Nopeasti nousi esiin aihe kulttuurien huomioimisesta lastensuojelussa, joka myöhemmin tarkentui romanikulttuuriksi myös minun henkilökohtaisen kiinnostuksen vuoksi. Pidin myös tärkeänä, että opinnäytetyö ei ole vain pintaraapaisu viidestä eri kulttuurista vaan keskittyisin vain yhteen kulttuuriin ja samalla saisin opinnäytetyöstä kattavamman. Opettajien avustuksella mietimme tapaa toteuttaa opinnäytetyöni ja tuotokseksi muodostui opas.

Oppaan tiedonsaamiseksi haastattelin kahta vuosikymmeniä sosiaalialalla työskennelleitä työntekijöitä, joista toinen edustaa itsekin romanikulttuuri ja työskentelee romaneille suunnatussa lastensuojelulaitoksessa. Haastattelujen tieto täydensin kirjallisuudesta ja Internetistä löytyvällä materiaalilla, tavoitteena oli luoda opas vastaanotto-osastolle.

2 Kehittämishankeen tarve ja lähtökohdat

Olen työskennellyt Vantaan kaupungin lastensuojelussa vuodesta 2009. Työpaikkani jossa toteutan lastensuojelutyötä, on Viertolan vastaanottokodin vastaanotto-osasto 1.

Vastaanotto-osasto työssä arvioidaan nuoren kohdalla huostaanoton tarvetta, tuen tarvetta sekä etsimme tukimuotoja joiden avulla nuori voisi palata kotiin. Työssä kohtaan suhteellisen paljon valtaväestöstä eroavien kulttuurien edustajia, kuten romaneja, virolaisia, venäläisiä. Myös jonkun verran on asiakkaita Somaliasta sekä Thaimaasta. Työpaikkani yleisen näkemyksen mukaan kaivataan lisää tietoa ja tuntemusta eri kulttuurien tavoista, jotta voimme paremmin vastata heidän tarpeisiinsa.

2.1 Opinnäytetyön aiheen valikoituminen

Kesällä 2014 aloin pohtia ja miettiminen tulevan opinnäytetyön aihetta. Tiedustelin Viertolan vastaanottokodin johtajalta, että millaiselle opinnäytetyölle hän kokisi nyt tarvetta. Muutaman kuukauden jälkeen laitoksen johtajalla oli aihe, jota lähtisin työstämään. Alkuperäinen aihe oli, että selvittäisin sekä tutkisin kulttuurin vaikutusta arviointi- ja selvittelytyöhön. Lupasin hieman miettiä ja suunnitella mihin suuntaan lähtisin opinnäytetyötä viemään. Pari viikkoa myöhemmin istuimme laitoksen johtajan kanssa alas uudelleen. Ehdotin että lähtisin tutkimaan jotain tiettyä kulttuuria ja sen vaikutusta meidän työhömmä ja nimenomaan sen kulttuurin edustajia, jotka työllistävät meitä kaikkein eniten. Päädyin tutkimaan opinnäytetyön aiheita romanikulttuurin näkökulmasta.

Keskustelin asiasta vielä Viertolan vastaanottokodin johtajan kanssa hieman muuttuneesta ideastani, jossa yhdistin aiheen sekä tavan tehdä opinnäytetyön ja lopulliseksi aiheeksi muodostui Viertolan vastaanottokodin työntekijöille tehtävä opas-romaniperheiden kanssa työskentelyyn.

Olen useaan kertaan työssäni kohdannut kriisitilanteita, joita olisi voinut riittäväällä kulttuurin tuntemisella ehkäistä. Myös perheen reaktioiden sekä toiminnan ymmärtäminen helpottuu, kun tuntee kulttuurin. Monissa kulttuureissa on tapoja ja toimintaa, mikä meille suomalaisessa kulttuurissa kasvaneille on tuntematonta. Osastollamme on perhetyöntekijöiden joukossa työntekijöitä, jotka omaavat erikoisosaamista eri kulttuureista. Kyseiset perhetyöntekijät ovat kouluttaneet itseään työn ohessa ja tehneet romaniperheiden kanssa vuosia töitä lastensuojelussa. Osaston ohjaajilla ei ole samanlaista ja yhtä laajaa erikoistietämystä, kuin muutamalla perhetyöntekijöistä. Oppaan avulla olisi tarkoitus saada osaston työntekijöiden joukkoon siirrettyä tätä arvokasta tietoa. Oppaan lisäksi tulen kiertämään Viertolan vastaanottokodin muissakin yksiköissä kertomassa ja opastamassa romanien kanssa työskentelystä oppaan valmistumisen jälkeen.

Viitaten lastensuojelulakiin, lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 1§) Monikulttuuriset perheet ovat lastensuojeluasiakkaina tasavertaiset oikeudet palveluihin Suomen kantaväestön kanssa. Lastensuojelun tarpeen arvioinnissa luotettavan selvityksen aikaan saamiseksi, on pystyttävä havainnoimaan asiakkaan toiminnasta, että mikä on asiakkaan kulttuuria ja mikä on puolestaan yksilöllistä toimintaa. Lastensuojelussa on tarkoituksena ratkaista perheiden ja yksilöiden ongelmia, eikä niinkään kulttuurin mukana tuomia ongelmia. Asiakkaan huomioiminen pelkästään tietyn kulttuurin edustajaksi,

voi johtaa suuriin virhearviointeihin. (Lastensuojelun käsikirja, maahanmuuttajan lastensuojelun asiakkaina)

Lastensuojelun asiakkaista yhä enemmän on monikulttuurisia. Monikulttuurisiin ryhmiin kuuluu maahanmuuttajat, sekä Suomen etniset vähemmistöt kuten saamelaiset ja romanit. (Lastensuojelun käsikirja, monikulttuurisuus) Suomessa on edelleen maahanmuuttajia vähän verrattuna muihin Euroopan maihin. Maahanmuuttajien määrä on kasvussa oka tarkoittaa, että maahanmuuttajaperheiden osuus lastensuojelupalveluissa tulee nousemaan. (Lastensuojelun käsikirja, maahanmuuttajan lastensuojelun asiakkaina)

Kaikkien työntekijöiden ei ole mahdollista tuntea kaikkien Suomessa asuvien maahanmuuttajien kulttuureja, eikä se olisi edes järkevää. Lastensuojelussa on kuitenkin tärkeää, että työntekijöillä on erikoisosaamista erilaisten kulttuurien kanssa toimimisesta. (Lastensuojelun käsikirja, maahanmuuttajan lastensuojelun asiakkaina)

2.2 Viertolan vastaanottokoti

Viertolan vastaanottokoti on yksi Vantaan kaupungin lastensuojelun perhepalvelun toimintayksikkö, jotka tarjoavat sijaishuollon palveluja. Viertolaan tulevat nuoret ovat pääsääntöisesti yli 12-vuotiaita ja he tulevat osastolle sosiaalityöntekijän tekemällä päätöksellä. Viertolan vastaanottokoti jakautuu muutama erilliseen yksikköön, joita ovat vastaanotto-osasto 1 ja 2, Perhetyö, Potkuri sekä kuntouttavat osastot Asola ja Harjula. (Vantaan kaupunki 2014)

Vastaanotto-osasto

Viertolan vastaanottokodissa on kaksi vastaanotto-osastoa, jotka molemmat tarjoavat lyhytaikaisen sijoituspaikan seitsemälle 12-17-vuotiaalle lapselle. Vastaanotto-osaston tehtävä on selvittää ja arvioida lapsen ja hänen perheensä kokonaistilannetta sekä tuen ja mahdollisen huostaanoton tarvetta yhdessä sosiaalityöntekijä, asiakkaan perheen sekä Viertolan erityistyöntekijöiden kanssa. Erityistyöntekijöihin kuuluvat perhetyöntekijät, psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja sekä toimintaterapeutit. Arvioinnin kesto sijoituksen perusteista riippuen on yleensä 1-60vrk. Työskentelyn pohjalta laaditaan suunnitelma jatkoa varten. (Viertolan vastaanotto-osaston perehdytyskansio 2014)

Viertolan vastaanottokodin ollessa täynnä, lapsi voidaan sijoittaa Viertolan vastaanottokotiin kriisipaikalle. Jokaisella osastolla on mahdollisuus tarjota kriisipaikka tällä hetkellä kahdelle nuorelle. Vastaanotto-osasto antaa myös muihin laitoksiin sijoitetuille vantaalaisille 12-17-

vuotiaille väliaikaisen säilytyspaikan, kunnes sijoituspaikan henkilökunta hakee lapsen takaisin sijoituspaikkaansa. Vastaanotto-osasto antaa myös ulkopaikkakuntalaisille lapsille (12-17-vuotiaille) väliaikaista sijoitusta tai säilyttää toisen paikkakunnan tekemällä virka-apupyynnöllä, kunnes vastuussa oleva toimipaikka noutaa lapsen. (Viertolan vastaanotto-osaston perehdytyskansio 2014)

Perhetyö

Perhetyön tehtävä on monimuotoinen ja he kuuluvat Viertolassa ryhmittymään nimeltä tukitiimi. Tukitiimi tekee kaikkea perheiden kanssa tehtävää työtä ja työn kuva muuttuu asiakkaiden ja perheiden tarpeen mukaan. Tukitiimin tehtävänä on olla mukana sijoitettujen nuorten tilanteiden selvittelyssä tekemässä arviointityötä. Perhetyöntekijät vastaavat vanhempien kanssa työskentelystä. Perhetyöntekijät työskentelevät myös ulkopuolisiin laitoksiin sijoitettujen nuorten kohdalla. Tarkoituksena on arvioida, jotta työskentely on tasalaatuista Viertolan työskentelyn kanssa. Perhetyö voi tehdä myös työtä ostopalveluna toiselle laitokselle. Perhetyöntekijät ovat joskus mukana myös tekemässä tukityötä nuorten kohdalla, jotka palaavat sijoituksesta kotiin tai asuvat vielä kotona. Perhetyön tehtävänä on hoitaa myös Viertolan kuntouttavien osastojen perhetyötä yhdessä ohjaajien kanssa. (Viertolan vastaanottokodin sisäinen dokumentti 2014).

Potkuri

Potkuri- työryhmä työskentelee ja tukee kotona asuvia 12-17 -vuotiaiden huostaanotettujen lapsia ja heidän perheitä. Jokaisen asiakkaan ja perheen kohdalla suunnitellaan yksilöllinen tuki. Potkuri- työskentely perustuu perheen jälleen yhdistämisen edistämiseksi sekä pitkäaikaisen laitossijoitusten vähentämiseksi. Potkurille asiakkaat ohjautuvat Viertolan vastaanottokodin asiakasohjauksen kautta. (Viertolan vastaanottokodin esite)

Asola ja Harjula

Asola ja Harjula ovat Viertolan pitkäaikaiset kuntouttavat yksiköt, jotka ovat seitsemän paikaisia. Asolan ja Harjulan asiakkaat koostuvat 12-18-vuotiaista nuorista. Kuntouttavilla on myös osastopaikkojen lisäksi kaksi tukiasuntoa, joissa itsenäistyvät nuoret pääsevät harjoittelemaan taitojaan itsenäistymiseen. Asolaan ja Harjulaan asiakkaat ohjautuvat Viertolan vastaanottokodin asiakasohjauksen kautta. (Viertolan vastaanottokodin esite)

3 Kehittämishankkeen teoreettinen perusta

Seuraavaksi tullaan kertomaan lastensuojelunprosessista kokonaisuudessaan, jotta lukijalle selventyy lastensuojelun asiakkuuden alkaminen sekä lastensuojelussa käytössä olevat työmuodot. Kappaleessa tuodaan esiin myös monikulttuurisuus sekä romanit lastensuojelussa, joka on kehittämishankkeen kohderyhmä.

3.1 Lastensuojelu

Lastensuojelu on lasten ja perheiden tukemista tilanteissa, joissa perheellä ei ole omasta takaa malleja tai voimavaroja ratkaista haasteitaan. Lastensuojelua toteutetaan sosiaalityönä, jonka menetelmin lapsille pyritään takaamaan turvallinen ja kehitystä tukeva perhe ja ympäristö. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 61). Lastensuojelun toiminta perustuu kansainvälisesti tunnustettuihin lasten oikeuksiin. Lastensuojelun tulisi suojella lasta kaikissa tilanteissa, jotka voivat vaarantaa lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen. Lastensuojelun tarkoituksena on varmistaa lapsen hyvinvointi ja turvata siten heidän oikeutensa. (Taskinen 2007, 10).

Vantaan kaupungilla on tarjota lastensuojelussa seuraavat toiminnot: Ehkäisevä lastensuojelutyö, nuorten intensiivisyö, perhekuntoutus, avohuollon lastensuojelutyö, sijaishuolto, jälkihuolto. (Vantaan kaupunki).

3.2 Lastensuojelun asiakkuuden alkaminen

Lastensuojelulaissa on määriteltynä lähtökohdat niille tekijöille perheissä, joihin lastensuojelun on puututtava. Avuntarpeen mukaan, perheelle lähdetään joko tarjoamaan lastensuojelun omia tukitoimia tai huolen ollessa lasta vakavasti vaarantava voidaan lapsi sijoittaa. (Myllärniemi 2006, 23-25). Lastensuojelu asiakasperheiden kuntouttavia työmuotoja on perheen tukeminen, neuvonta ja ohjaus, tukihenkilötoiminta, lomatoiminta sekä huostaanotto ja sijoitus kodin ulkopuolelle. (Lastensuojelu, Vantaan kaupunki 2014) Mikäli avohuollon tukitoimenpiteet osoittautuvat työskentelyn aikana riittämättömiksi, eivät vastaa tarkoitusta tai perhe ei sitoudu työskentelyyn, tulee sijoituksen tarve arvioida kiireesti sosiaalityöntekijän toimesta. Huolen ollessa akuutti, voidaan lapsi myös sijoittaa vastaanottolaitokseen selvittelyn tekemisen ajaksi. (Myllärniemi 2006, 23-25).

Asiakkuus lastensuojelun piirissä käynnistyy käytännössä, kun lapsesta tehdään lastensuojeluilmoitus. Ilmoituksen vastaanottaa sosiaalityöntekijä joka aloittaa selvityksen perheessä. (Myllärniemi 2006, 23-25) Sosiaalityöntekijät selvittävät lapsen ja perheen avun tarpeen haas-

tattelujen, kotikäyntien ja asiantuntijalausuntojen avulla (Lastensuojelu, Vantaan kaupunki 2014). Mikäli selvityksen yhteydessä ilmenee toimenpiteitä vaativia seikkoja, aloitetaan työskentely perheiden kanssa tilanteen parantamiseksi (Myllärniemi 2006, 23-25).

Selvitys tulee olla kuvailtuna selkeästi ja tarkasti. Siihen tulee olla kirjattuna myös mahdollinen toimenpiteiden vastustus ja perheen jäsenten oma näkemys tilanteesta. Selvitys tulee tehdä kolmen kuukauden aikana tarpeen ilmitulosta. (Lastensuojelulaki 27 §) Perheen muuttaessa toiselle paikkakunnalle kesken lastensuojelutarpeen selvittelyn, tulee tästä ilmoittaa uudelle asuinkunnalle. Selvittelyyn liittyvät oleelliset asiakirjat on toimitettava uuteen kuntaan, jossa selvitys tehdään loppuun. (Lastensuojelulaki 25 d §)

3.3 Ehkäisevä lastensuojelutyö

Ehkäisevän lastensuojelutyön tarkoituksena on edistää sekä turvata lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhempia vanhemmuudessa. Ehkäisevää lastensuojelutyötä tehdään kunnan palveluissa kuten neuvolat, päiväkodit, koulut, nuorisotyö sekä terveydenhuolto. Työ on ehkäisevää lastensuojelua, kun lapsen ja perheen haasteet pystytään havaitsemaan ajoissa sekä tilanteisiin puuttumaan jo peruspalveluiden tuella ennen kuin tarvitaan lastensuojelun asiakkuutta. (Lastensuojelun käsikirja, ehkäisevä lastensuojelu)

3.4 Avohuollon lastensuojelutyö

Avohuollon lastensuojelu pyrkii puolestaan tukemaan perhettä siten, että sijaishuollon toimenpiteiltä vältyttäisiin ja lapsi voisi asua kotona. Avohuollon lastensuojelu koostuu erilaisista toiminnoista, kuten perhetyö ja nuorisotyö. Avohuollon toimenpiteiden aikana perheen tukemisen lisäksi on tarkoituksenmukaista arvioida sijoittamisen tarpeellisuutta. Sijaishuollon palvelut ovat ajankohtaisia silloin, kun lapselle on tarkoitus etsiä sijoituspaikka kodin ulkopuolelta. (Myllärniemi 2006, 23).

3.4.1 Nuorten intensiivisyö

Nuorten intensiivisyön asiakkaat ovat 13-17-vuotiaita lastensuojelun akuutissa tarpeessa olevia nuoria. Nuorten intensiivisyö on nuoren ja perheen kanssa tehtävää työtä, jonka tarkoituksena on välttää kiireellinen sijoitus sekä mahdollinen huostaanotto. Nuorten intensiivisyö on vapaaehtoista, jolla halutaan auttaa ja tukea perhettä tiiviisti. Intensiivisyö on ollut todella

menestyksellä ja kaupungin sosiaalityöntekijöistä 75 % on ollut sitä mieltä, että kiireellisen sijoituksen estämiseen on hyvät tai todella hyvät mahdollisuudet. (Vantaan kaupunki, 2012)

3.4.2 Perhekuntoutus

Perhekuntoutus on lastensuojelulakiin perustuvaa lastensuojelua avohuollon tukitoimin, jonka tarkoituksena on edistää ja ylläpitää perheen turvallisuutta ja toimintakykyä. Perhekuntoutuksen ajaksi perheelle nimetään omat ohjaajat sekä perheen kotiin tehdään kotikäynti. Sosiaalityöntekijä, perhekuntoutuksen työntekijät sekä perhe yhdessä tekevät kuntoutussuunnitelman, jonka mukaan työskentelyä tehdään. (Vantaan kaupunki, Kuuselan perhekuntoutus)

Perhekuntoutuksessa on mahdollisuus hyödyntää psykiatrisen sairaanhoitajan, toimintaterapeutin sekä lastenlääkärin palveluita. Perhekuntoutuksen aikana arvioidaan myös perheen tuen tarvetta, jotta heidät osataan ohjata oikean avun piiriin. (Vantaan kaupunki, Kuuselan perhekuntoutus)

3.5 Sijaishuolto

Sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotetun sekä kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. (Lastensuojelulaki 49§) Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on myös mahdollista avohuollon tukitoimena tai jälkihuoltona. Sijaishuoltoon sijoitetaan vain sosiaalihuollon tai tahdonvastaisissa huostaanotoissa hallinto-oikeuden huostaanottama lapsi. Sijaishuollon toiminnan tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet sekä lapsen omat toiveet. Lapsen sijoittamiseen johtaneessa tapauksessa sijoittava kunta on velvollinen etsimään lapselle hänen tarpeitaan vastaava sijoituspaikka. (Lastensuojelun käsikirja, sijaishuolto)

3.6 Jälkihuolto

Jälkihuollon tarkoituksena on helpottaa lapsen tai nuoren kotiutumista sijaishuollosta. Nuori on oikeutettu jälkihuoltoon sijaishuollon sekä avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt vähintään puoli vuotta yhtäjaksoisesti. Nuorelle voidaan tarpeen mukaan järjestää jälkihuoltoa ja tällä tavalla tuetaan nuorta itsenäistymisessä, vaikka hän ei olisikaan ollut sijoitettuna yhtäjaksoisesti yli puolta vuotta. Jälkihuollon muita palveluja ovat mm. taloudellinen tuki, tukea koulupaikan sekä työpaikan hakemiseen sekä psykososiaalisen tuen antaminen. (Lastensuojelun käsikirja, jälkihuolto)

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijän on vastuussa, että nuorelle laaditaan jälkihuolto-suunnitelma. Jälkihuollon palvelut ovat aina yksilölliset nuoren ja lapsen kohdalla, jotka ovat kirjattuna jälkihuoltosuunnitelmaan tavoitteina ja tarkoituksena. Jälkihuollon on kuitenkin järjestettävä riittävä toimeentulo sekä asumisen järjestäminen, jos nuoren kuntoutuminen sitä juuri vaatii. (Lastensuojelun käsikirja, jälkihuolto)

Velvollisuus jälkihuoltoon päättyy asiakkaan täyttäessä 21 vuotta tai viiden vuoden kuluttua viimeisimmästä lastensuojeluasiakkuudesta. Kuitenkaan itsenäistyvää nuorta ei saa jättää ilman tukea vaan sosiaalityöntekijän tehtävä on ohjata nuori kunnan palveluihin. (Lastensuojelun käsikirja, jälkihuolto)

3.7 Monikulttuurisuus lastensuojelussa

Tutkimuksen mukaan arvioilta noin kahdeksan prosenttia elää Suomessa monikulttuurisessa perheessä. Monikulttuurisuutta on toisen vanhemmista ollessa maahanmuuttaja, perhe on tullut maahan pakolaisena tai perheen toinen vanhempi asuu ulkomailla. Myös ulkomailta adoptoidun lapsen perheen kohdalla puhutaan monikulttuurisuudesta. (Heinonen 2007, 26.)

Suomalainen lapsi -kirjan tutkimuksen mukaan monikulttuurisista perheistä neljä prosenttia kuuluu romaniväestöön. Perusopetuksessa tehdyn tutkimuksen perusteella peruskouluissa opiskelee lähes 596 000 lasta, joista romaneja on noin 1000. Suomessa romanilasten osuus 7-17-vuotiaiden joukosta noin 0,17 %. (Heinonen 2007, 26.) Lukuvuonna 2008-2009 Vantaalla kävi koulua 74 romanitaustaista oppilasta. Suomen romanien määräksi on arvioitu 10 000-12 000. (Vantaan kaupunki 2009). Lastensuojelussa ei ole tarkemmin tilastoitu monikulttuuristen ja romanilasten asiakkaiden määriä. Kuitenkin kansainvälisten tutkimusten perusteella maahanmuuttajataustaiset lapset ovat yliedustettuina lastensuojelun asiakkaina (Niekka 2010, 5).

Lyytikäinen viittaa Etelä-Suomen Sanomissa (2009), että ulkomaalaistaustaisten huostaanottojen suuri määrä on arkea ulkomailla, mutta nyt myös Suomessa on viitteitä tilanteen kärjistyisestä. Virallista tilastoa asiasta ei ole, kysymys on noussut esille alan tutkijoiden kesken. (Lyytikäinen 2009, 19) Tämä on myös näkynyt Viertolan vastaanottokodissa, että asiakkaina on ollut enenemissä määrin monikulttuuristen perheiden lapsia.

3.7.1 Romanit

Romanit ovat etninen vähemmistöryhmä, joka on kuulunut suomalaiseen yhteiskuntaan jo 500 vuoden ajan. (Romano Missio) Romaneilla on oma kulttuuri, perinne sekä kieli. Suomessa asuu

noin 10 000 romania sekä tämän lisäksi Ruotsissa 3 000-4 000 suomalaisromania. Romanit ovat suomenkansalaisia, joka tarkoittaa sitä, että heillä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin valtaväestöllä. Suomenromaneilla on romanikulttuuri säilynyt erityisen vahvana. Romaneilla on vahva kaksoisidentiteetti, jossa yhdistyy heidän omansa sekä Suomen historia. Tämä tekee heistä Suomen romaneita. (Vast vastensa 2007, 8-12) Romanikulttuurin suurimpia haasteita on syrjintä, jota kohdistuu heihin suunnattoman paljon. Suuri osa valtaväestöstä leimaa kaikki romanit yhden romanin toiminnan perusteella. Valtaväestön stereotypia on, että kaikki romanit varastelevat ja tästä syystä romaninaisten toimintaan kiinnitetään erityistä huomiota esimerkiksi kaupoissa. Romanien syrjintä aiheuttaa romaneille myös hankaluuksia työnhaussa ja asunnon saamisessa. Useat työpaikoista vaatii, että romanityöntekijät joutuvat pukeutumaan valtaväestön vaatteisiin, esimerkiksi useat päiväkodit. (Vast vastensa 2007, 74)

Romanikulttuurille tyypillisiä asioita ovat perhe- ja sukukeskeisyys, joka tulee pitkältä historialta, jolloin romanit elivät kiertolaisina ympäri Eurooppaa. Romaneille on ollut ainut turva oma perhe ja suku, jonka ympärille muodostuu heidän ihmissuhde- ja tapakulttuurinsa. Romanikulttuurin peruspilareita ovat puhtaus-, kunnioitus sekä moraali- ja häveliäisyystavat. Romaneille on myös tärkeitä sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät säännöt. Jokainen romani saa yksilönä päättää, että miten ja missä määrin hän aikoo noudattaa kulttuuriin kuuluvia perinteitä. Tämä voi kuitenkin johtaa siihen, että perinteitä noudattamattomia romaneja aletaan syrjiä muiden romanien keskuudessa. (Vast vastensa 2007, 22)

3.7.2 Romanit ja lastensuojelu

Lastensuojelunasiakkaina olevien romanien kanssa on tärkeää keskustella avoimesti lastensuojelusta, koska aiheen tietämättömyydestä johtuva pelko voi ajaa epätoivoisiin tekoihin esimerkiksi maasta pakenemiseen. Romanivanhemmillä on suuri pelko lapsen pois ottamisesta ja siitä syystä romanit eivät välttämättä uskalla ottaa lastensuojelun apua vastaan. (Vast vastensa 2007, 85)

Romanilapsia sijoitettaessa on huomioitava, että romanilapsella on perusoikeus säilyttää siteet perheeseensä, sukuunsa sekä omaan kulttuuriinsa. Tämän huomiotta jättäminen saattaa hankaloittaa sijoituksen onnistumista. Ennen romanilapsen sijoittamista on äärimmäisen tärkeää selvittää tarkasti perheen verkosto ja varmistaa löytyykö lähisuvusta ihmistä, joka pystyisi ottamaan vastuulleen lapsen kasvatuksen ja hänestä huolehtimisen. (Vast vastensa 2007, 85)

Lastensuojelun palvelujärjestelmää on kehitettävä, jotta se vastaisi paremmin myös romanien tarpeisiin. Verkostotyön tekemisessä täytyisi huomioida kulttuurin mukana tuomat erot, jossa

ydinperhettä ovat automaattisesti myös lähisukulaiset, toisin kuin meillä kantaväestön edustajilla. Lastensuojelussa olisi myös tärkeää hyödyntää romanijärjestöjen apua, koska heillä on arvokasta tietoa joka olisi tärkeää tuoda työntekijöiden tietoon. (Vast vastensa 2007, 85)

4 Kehittämishankkeen metodologiset asetelmat

Kehittämishanke tyypisiltä opinnäytetöiltä vaaditaan tutkimuksellisuutta ja sen vuoksi tekemäni opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämishanke. Tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa arvioidaan kehittämistyön prosessin onnistumista peilaamalla kehittämistyön suunnitelmaan (Toikko & Rantanen 2009, 61).

Toikon ja Rantasen mukaan kehittäminen tähtää muutokseen, jolla tavoitellaan jotain parempaa tai tehokkaampaa kuin aikaisemmin olevassa olevilla menetelmillä. Kehittämisenlähtökohtana voi olla työskentelyssä huomatuut puutteet tai toisaalta halu reagoida muuttuviin olosuhteisiin. Kehittämistoiminta voidaan kohdistaa yksittäiseen työntekijään, työryhmään tai vaikka koko organisaatioon. (Toikko & Rantanen 2009, 16)

4.1 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta

Tutkimuksellinen kehittämistoiminta ymmärretään myös yleiskäsitteenä, jolla kuvataan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, joka myös kohdentuu tutkimustoiminnan ja kehittämistoiminnan risteykseen. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan risteystä voidaan lähestyä valitsemastaan suunnasta, joka tutkimustoiminnan tai kehittämistoiminnan puolelta. Tällöin yleensä puhutaankin kehittävästä tutkimuksesta. (Toikko & Rantanen 2009, 21)

Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa käytännön ongelmat ja kysymykset ohjaavat tiedontuottamista. Käytännön ongelmat ja kysymykset nousevat esiin aidoista toimintaympäristöistä jolloin voidaan myös korostaa tutkimuksellisia periaatteita. Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa pääpaino on kehittämisessä, vaikka samalla hyödynnetään tutkimuksellisia periaatteita. (Toikko & Rantanen 2009, 22)

4.2 Kehittämishankkeen prosessikuvaus

Toikko & Rantanen tarkastelee kehittämishankkeen prosessia neljällä eri mallilla, joita ovat lineaarinen, spiraalimalli, tasomalli tai spagettimainen malli. Lineaarinen malli on näistä kaikkein yksinkertaisin. Toikko & Rantanen tuo kirjassaan esille Risto Pelinin kaavion 'Projek-

tityön lineaarinen malli', johon kuuluvat 'Tavoitteen määrittely, suunnittelu, toteutus sekä päättäminen ja arviointi. (Toikko & Rantanen 2009, 64)

Pelinin kaavion mukaan ensin täytyy määritellä projektille tavoitteet alatavoitteineen. Suunnitelma, jonka tarkoituksena on miettiä, ketkä osallistuvat tutkimuksen tekemiseen ja projektin kohdentaminen toiminnan tavoitteisiin. Toteutus, jossa projektia täydennetään sekä täsmennetään projektia ja lopulta tuotetaan tuote, malli, jota oli suunniteltu. Lopuksi on tarkoituksena päättää projekti suunnitellussa aikataulussa ja arvioida tulos. (Toikko & Rantanen 2009, 64-65)

Kehittämishankkeessa tulen käyttämään lineaarista mallia, joka on selkeä ja yksinkertainen hahmottaa ja ymmärtää. Lineaarinen malli perustuu usein havaittuun ongelmaan tai tarpeeseen, johon kehittämishanketta lähdetään tekemään. Minun tapauksessani Viertolan vastaanottokodin monikulttuuristen asiakkaiden lisääntyminen luo tarpeen, johon kehittämishankkeella pyrin vastaamaan.

5 Kehittämishankkeen tiedonhankintamenetelmät

Opinnäytetyössäni tulen käyttämään tiedonhankintamenetelmänä teemahaastattelua, jonka teen yksilöhaastatteluna. Valitsin teemahaastattelun varmistaakseni, että saan haastateltavan alan erikoisosaajan äänen kuuluviin. Teemahaastattelu ei ole liian strukturoitu toisin kuin lomakkeilla tapahtuvat. Toisaalta teemahaastattelu antaa kuitenkin hieman struktuuria, jotta keskustelu ei ole avoimen haastattelun kaltainen keskustelu. (Hirsjärvi 1997, 203-204)

5.1 Teemahaastattelu

Haastattelu on menetelmänä ainutlaatuinen, koska olet suoraan vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa eli tässä tapauksessa haastateltavaan. Muihin tiedonkeruumuotoihin verrattuna haastattelussa voidaan edetä aineiston keräämiseksi joustavasti ja tilanteeseen sopivalla tavalla. Haastattelussa voit esittää lisäkysymyksiä ja tarkentaa vastauksia, toisin kuin lomaketyylisessä haastattelussa. (Hirsjärvi 1997, 200)

Teemahaastattelu on avoimen- sekä lomakehaastattelun välimuoto, jossa haastattelun teemat ovat haastateltavan tiedossa jo etukäteen. Kysymysten asettelua eikä järjestystä ole kuitenkaan tiedossa. (Hirsjärvi 1997, 203)

Teemahaastattelun nimikin kertoo, että haastattelu ja siinä kysytyt kysymykset kohdennetaan tietyille teemoille eikä näin ole yksityiskohtaisten kysymysten varassa ja tätä kautta tuo haastateltavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelussa merkitykset asioille syntyvät vuorovaikutuksesta. Teemahaastattelu ei vaadi, että haastateltavilla on yhteisiä kokemuksia tai ajatuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47)

5.2 Yksilöhaastattelu

Yksilöhaastattelu on helpoin ja selkeästi eniten käytetty haastattelumuoto, toisaalta ryhmähaastattelujen määrä on kuitenkin lisääntynyt. Yksilöhaastattelussa vältetään, että toiset haastateltavat pääsevät vaikuttamaan haastateltavan vastauksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 63)

Opinnäytetyössäni tulen käyttämään yksilöhaastattelua. Haastattelen työpaikaltani perheyöntekijää, joka on erikoistunut romaniperheiden kanssa työskentelyyn. Toinen haastateltu sosiaalialan ammattilainen oli romaneille suunnatussa lastensuojelulaitoksessa työskentelevä romanihenkilö. Toisen haastattelun tarkoituksena oli saada laajemman näkökulman asiaan, koska haastateltu on myös itse romani. Lupasin romanityöntekijälle, että en julkaise hänen nimeään missään.

6 Kehittämishankkeen toteuttamissuunnitelma

Tässä kappaleessa lähdetään avaamaan, aiheen valikoitumista kehittämishankkeeksi, millaisia tavoitteita kehittämishankkeelle luotiin sekä pohdintaa eettisiin kysymyksiin kehityshankkeen aiheen pohjalta.

6.1 Aiheen valikoituminen

Olin laitoksemme johtajaan yhteydessä sähköpostilla tiedustellen, että onko hänellä opinnäytetyölleni aihetta. Laitoksen johtaja oli juuri sillä hetkellä Grönlannissa tutustumassa paikalliseen lastenkotiin ja vaikutui kulttuurien ja tapojen huomioimisesta paikallisessa lastenkodissa. Laitoksen johtajalta sain idean, että olisi hyvä kartoittaa, että miten Viertolan vastaanotokodissa tällä hetkellä ja jatkossa voitaisiin paremmin huomioida työssä lapsen juuret ja kulttuuri. Yhdessä päädyimme siihen, että lähtisin tutkimaan, miten huomioimme arviointi- ja selvittelytyössä lapsen ja perheen kulttuurin.

Esittelin ideaa opettajille hankekokouksessa, jossa kuitenkin aihetta hieman muokattiin oman kiinnostuksen sekä opinnäytetyön menetelmän muuttuessa kvalitatiivisesta tutkimuksesta hanketyyppiseen opinnäytetyöhön.

Keskustelimme laitoksen johtajan kanssa opinnäytetyön aiheen tarkentumisesta sekä tavastamillaisena tulisin opinnäytetyön tekemään. Laitoksen johtaja hyväksyi ehdotuksen ja näin pääsin aloittamaan suunnitelman tekoa. Lopulliseksi opinnäytetyö aiheeksi muodostui kehittämishanke, jona tuotan oppaan romanikulttuuristen asiakkaiden työskentelyn tueksi Viertolan vastaanottokodin käyttöön. Kohdejoukoksi valikoitui lastensuojelussa ja Viertolassa näkyvä asiakaskunta romanit. Romanit ovat yksi suurimpia monikulttuurisia asiakaskuntiamme lastensuojelussa Vantaalla ja sitä kautta työpaikkani Viertolan vastaanottokoti vastaa haasteisiin.

Kehittämishankkeena tehdyn oppaan avulla haluan tuoda työntekijöille tietoa romanikulttuurista ja sekä heidän toimintatavoistaan. Oppaan tarkoitus on tuoda työntekijöille tietoon romanikulttuurin monimuotoisuuden, jonka ymmärtäminen ja tiedostaminen parantavat asiakkaan kulttuurin yksilöllisten tarpeiden huomioimista.

6.2 Tavoite

Kehittämishankkeen päätavoitteena on luoda Viertolan vastaanottokodin työkaluksi opas romanikulttuurista, joka tuo romanikulttuurin tutuksi työntekijöillemme ja samalla helpottaa ja tukee työntekijöitä romani asiakkaan kanssa työskentelyssä.

Viertolan vastaanottokodissa on perhetyöntekijä, joka on pitkälti erikoistunut vain romani-asiakkaiden perheisiin. Kyseisellä työntekijällä on laajaa osaamista, jonka jakaminen muiden työntekijöiden tietoon olisi tärkeää. Kehittämishankkeessa tulen haastattelemaan kyseistä perhetyöntekijää. Koen myös tarpeelliseksi toisen näkökulman esiin tuomista, joten haastattelen myös romania, joka työskentelee lastensuojelussa ja pystyisi tuomaan esiin oman näkemysensä kulttuurin huomioimisesta. Toisen haastattelun näkemys toisi erilaista näkökantaa.

Tiedonhankinta menetelminä tulee olemaan haastattelut sekä kirjallisuudesta löytyvien materiaalien käyttö. Haastattelua varten oli etukäteen laadittu haastattelukysymykset. Valikoidut haastattelukysymykset, todettiin tarpeelliseksi tiedon keräämiseksi. Haastattelutilanteessa olen esittänyt jatkokysymyksiä, riittävän tiedon saamiseksi. Haastatteluiden sekä teorian pohjalta minun on tarkoitus luoda opas, joka tulisi työskentelyn tueksi kaikille Viertolan vastaanottokodin työryhmille.

Oppaan tarkoituksena on parantaa romanien kanssa tehtävää lastensuojelutyötä Viertolan vastaanottokodissa. Tulen kehittämään työpaikalleni oppaan, jonka tekemisessä hankitun tiedon tulen siirtämään Viertolan muihin yksiköihin kyseisen oppaan ja minun pitämän koulutuksen avulla. Opas löytyy myös jatkossa jokaiselta työpisteeltä, josta voi palauttaa mieleen huomioitavia asioita romani kulttuurista.

Romaneiden kulttuurin tunteminen on äärimmäisen tärkeää, jotta voimme tehdä laadukasta lastensuojelutyötä. Romaniperheet työllistävät lastensuojelua Vantaalla ja he ovat yksi suurimmista monikulttuurisista vähemmistöistä lastensuojelu asiakkaina. Mielestäni romaniperheiden kanssa suurimpia haasteita on saada perhe mukaan työskentelyyn, koska perheillä on edelleenkin suppea tietämys lastensuojelusta.

Työpaikan kehittämisen tarkoituksena on luoda arkeen uusia työvälineitä työnteon tueksi. Kehittämisen tarve ilmenee muuttuvan asiakaskunnan vuoksi, jolloin myös työntekijöiden täytyy pysyä muutoksessa mukana. Kehittämisen suurimpia haasteita työelämässä on kuitenkin ajanpuute, koska työntekijän on vaikeaa irrottaa itsensä työpisteiltään ja asiakkailtaan, jotta voisi suunnitella jotain uutta. (Sefe) Kehittämishankkeeni vastaisi muutoksen tuomaan tarpeeseen, kuitenkin sillä tavalla, ettei oppaan luomiseen käytetty aika ei ole poissa työpaikalta työajastani vaan tämä on minun vapaa-ajalla tehtävää kehittämistyötä opinnäytetyön muodossa.

7 Kehittämishankkeen arviointimenetelmät

Kehittämishankkeen valmistuttua on tarkoitus lähteä arvioimaan valmista työtä. Kehittämishankkeen arviointi voi olla haastavaa. Kehittämishankkeen valmistuttua on tarkoituksena käydä arviointikeskustelu työntilaaajan eli laitoksen johtajan kanssa sekä oman työryhmäni kanssa. Arviointikeskustelussa peilataan valmista opinnäytetyötä kehittämishankkeen tavoitteisiin ja niiden avulla arvioimme kehittämistyön onnistumista.

Kehittämishankkeen arvioinnissa tullaan arvioimaan valmista kehittämishanketta eli opasta, jonka tarkoituksena on helpottaa romaniasiakkaiden kanssa työskentelyä. Arviointi keskustelussa ei kuitenkaan arvioida oppaan toimivuutta arjessa, koska luotettavan tuloksen saamiseen vaadittaisiin pitkää kokeilujaksoa, joka lopulta näyttää onko opus tullut käyttöön ja helpottanut asiakastyötä.

Kehittämishankkeen perusteella teen myös itsearviointin omasta suoriutumisestani, josta myös tulee lopulliseen opinnäytetyöhön kirjallinen arvio. Itsearviointissa pureudun tarkemmin

omaan tekemiseen esimerkiksi ajatuksiin kehittämishankkeen onnistumisesta sekä hyödyllisyydestä Viertolassa.

8 Arvio

Laadukkaan työn tekemiseksi ja luotettavan käsityksen luomiseksi täytyy ymmärtää mikä on kulttuuriin kuuluvaa ominaista tapaa ja mikä taas on käytöksestä johtuvaa. Oppaan tarkoituksena oli olla helposti kahlattava, josta voidaan romaniasiakkaan kohtaamisessa palauttaa mieleen asioita, joita on hyvä huomioida. Opas on ns. matalankynnyksen opus ja sen vuoksi olisi helppo ja nopea hyödynnettävä arjessa. Tarkoituksena oli tehdä oppaasta sopivan pituisen, eli sellaisen josta löytyy tietoa riittävästi, mutta ei liian laajaa, koska sen käytettävyys kärsisi. Oppaan valmistumisen jälkeen tuli kuitenkin tunne, että vaikka oppaassa sivuja 17-18, niin silti tuntuu, jotta paljon olisi voinut lisätä vielä.

Palautekeskustelu oli alkuperäinen tapa, jolla oli tarkoitus kerätä palautetta oppaasta sekä saada mielipiteitä, mitä opas oli työkavereissani herättänyt. Muutama viikko sitten kuitenkin tapahtui työpaikalla tilanne, jonka vuoksi oma työkuuntani fyysiseltä, että henkiseltä tasolta on laskenut huomattavasti, enkä ole kyseisen tilanteen jälkeen vielä töihin palannut. Halusin kuitenkin, että aivan loppuvaiheessa oleva opinnäytetyöni ei jää kesken ja valmistuisin.

Toimitin oppaani osastoille luettavaksi sekä toimitin myös oppaan myös luettavaksi laitoksen johtajalle, vastaanotto-osastojen vastaaville ohjaajille sekä perhetyöntekijälle, jota opasta varten haastattelin. Sain osan palautteen kirjallisena suoraan oppaaseen lisättynä, osan kirjallisena erilliselle paperille ja yhden sähköpostitse.

Sain paljon positiivista palautetta todella selkeästä ja kompaktista oppaasta. Lukijat kokivat, että oppaan kompaktius tekee siitä juuri oppaan, jota on helppo työssä ottaa käyttöön. Haastateltava koki myös, että oppaasta löytyy kaikki tarpeellinen tieto. Lauserakenteita sekä kirjoitusvirheitä oli korjattu myös, joita oli suhteellisen paljon minun mielestä ”valmiissa” oppaassa. Kaikki palaute oli pelkästään positiivista ja kannustavaa.

9 Pohdinta

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan ollut pitkä ajan ja monessa osassa tehty monivaiheinen tuotos. Aloin miettiä opinnäytetyötä ja mahdollista aihetta kesällä 2014 jolloin ammattikorkeakoulun kurssini oli jo suoritettu. Syksyn 2014 perheeseemme kuitenkin tuli perheenisäystä ja tuntui, että ei opinnäytetyöhän riitä tässä hetkessä aikaa. Tässä hetkessä pitäisi yhdistää

työ, koulu sekä lapsiperheen arki. Alkuun oikean tasapainon löytäminen oli vaikeaa ja kun opinnäytetyön jatkaminen vain venyi ja oli koko ajan hankalampaa aloittaa uudelleen tekeminen. Opiskeluaikani loppuminen lähestyi, jolloin oli viimeisen kerran tartuttava haasteeseen ja ottaa tavoitteeksi valmistua joulukuuhun vuonna 2016 mennessä.

Opinnäytetyö on koulutuksen, mutta samalla koko elämäni suurimpia kokonaisuuksia ja tuntuu, että edes opiskelut eivät olleet minua valmistaneet tähän. Opinnäytetyötä tehdessä minun on vallannut useaan kertaan epätoivo ja usko loppunut koko valmiiksi saamisen suhteen. Monilla henkilöillä on ollut suuri osa siitä, että olen lopulta saanut opinnäytetyöni kasaan. Joista tärkeimpinä puolisoni tuki ja kannustus. Olen saanut tukea myös työryhmäni työkalureiltoilta, joiden osalta kannustus on ollut uskon luomista omaan osaamiseeni. Viimeinen suuri tekijä on ollut tutor opettajani positiivinen ja kannustava tuki.

Opinnäytetyö oli minulla koko opiskelujen ajan peikko mitä pelkäsin. Olin koko ajan henkisesti valmistautunut, että tulen tekemään opinnäytetyöni jonkun toisen kanssa. Ajankohtana jolloin opinnäytetyötä aloin tehdä, ei ollut muita lastensuojelusta kiinnostuneita opiskelijoita. Minun vahvuus ei ole missään nimessä suurien kokonaisuuksien hallinta sekä kielellinen ulkoasu. Vahvuuteni ovat muualla ja sen vuoksi olisin saanut tukea toiselta opiskelijalta omiin heikkouksiin ja samalla tukenut toista omilla vahvuuksillani. Nyt minusta tuntui, että jäin pitkälti yksin asian kanssa, josta en kokenut millään tavalla selviäväni. Tavoitteeksi opinnäytetyölle oli yksi ja ainut, että se on riittävän hyvä hyväksyttäväksi.

Koen romanikulttuurin olevan aiheena kiinnostava ja koen itse oppineeni paljonkin romaneista, heidän historiastaan, kulttuuristaan ja tavoistaan. Jälkikäteen ajateltuna, jokin muu kulttuurinen aihe ei ehkä olisi ollut näin lähellä sydäntä ja tällöin opinnäytetyön tekeminen olisi ollut vielä haastavampaa. Toivottavasti oppaani tulee auttamaan työtämme arjessa ja opas tulee työssämme käyttöön, josta voi palauttaa mieleen asioita romaniasiakkaan saapessa.

Olen käynyt koko ammattikorkeakoulu opintojen ajan työssä ja olen onnistunut yhdistämään koulun ja työn. Suuri kiitos työpaikalle, joka mahdollistanut työvuorot sellaisiksi, jotta koulunkäynti edistyi ja opiskelu oli ylipäättänsä mahdollista. Nyt minä sitten unelmieni ammattiin, sosionomiksi ja tulen jatkamaan työtäni Vantaalla lastensuojelun parissa.

Itse opasta en tule tallentamaan theseukseen opinnäytetyön kanssa, koska opas on tehty työpaikalleni ja senpä vuoksi haluan varmistaa työkalun säilymisen osastolla tältä erää.

9.1 Eettisyys pohdinta

Tuon opinnäytetyösuunnitelmassa esille useaan kertaan romaniasiakkaiden suuren määrän lastensuojelussa. Minulla ei ole tietoa, että minkälaisista määristä puhutaan romaneista lastensuojelussa koko Suomen tasolla, koska tästä ei juuri ole tilastollista tietoa, ainakaan julkaistussa muodossa. Vantaalla kuitenkin romaniasiakkaat ovat monikulttuurisista asiakasryhmistä yksi suurimpia.

Tarkoituksena ei ole kuitenkaan osoittaa sormella romaneja vaan yritän ratkaista enemmänkin, kuinka työmme romanien kanssa voisi olla hedelmällisempää perheen tarpeisiin nähden. Miten perheet pystyisivät luottamaan lastensuojeluun, jonka tarkoitus on auttaa heitä tilanteissa eikä viedä heiltä lasta pois. Tämän myötä vetäisimme perheen kanssa yhtä köyhtä ja tulos olisi lapsen kannalta parempi.

Oppaaseen tulevan tiedon hankinta tulee keskittymään haastatteluiden antiin, sekä kirjallisuuteen. Haastattelun toteutan työpaikkani perhetyöntekijän kanssa, jolla erityisosaamista romaniperheiden kanssa työskentelystä. Tämä kuitenkin on hänen näkemys ja kokemus, jota ei välttämättä pysty yleistämään koko Suomen tasolla. Laajemman näkökulman saamiseksi haastattelin myös romanihenkilöä, joka työskentelee sosiaalialalla. Toisaalta oppaaseen tulee varmasti myös teoriaa kirjallisuudesta, joka on laajempien tutkimusten tai romanien itsensä kertomia asioita ja huomioita heidän kulttuuristaan.

Koen henkilökohtaisella tasolla, että monikulttuurisuuden huomioiminen on jollain asteilla vielä lapsen kengissä. Pitää tuntee kulttuuria, jotta pystyy huomioimaan ja kunnioittamaan toisen kulttuuria sekä kulttuuriin kuuluvia tapoja.

Meidän kaikkien täytyisi oppia hyväksymään romanit sellaisina kuin he ovat, ilman että tuomitsemme kaikkia toistensa kaltaisiksi ja annamme heille mahdollisuuden. Eihän voi olla, että yksittäisten ihmisen vuoksi kaikkien täytyy kärsiä epäkohdasta.

Itse olen elämässä paljon nähnyt erilaisia muotoja erilaisuuden hyväksymättömydestä, jonka vuoksi pitkälti haluan tuodakin esiin romanikulttuurin ja sen toiminnan monimuotoisuuksia. Toivottavasti tietämyksen kautta laajenee näkemyskanta ja silloin pääsemme irti ajatuksesta, että 'kaikki romanit varastavat'.

Opinnäytetyön tekemiseen en tule tarvitsemaan tutkimuslupaa Vantaan kaupungilta, koska en tule kehittämishankkeessani haastattelemaan Viertolan vastaanottokodin asiakkaita tai heidän perheitä. Opinnäytetyön tilaajana on Viertolan vastaanottokodin johtaja, joten sen puolestakaan en lupia tule tarvitsemaan kehityshankkeen tekemiseen.

Lähteet

Etelä-Suomen Sanomat 8.10.2009: ”Maahanmuuttajan lapsi herkemmin sijaishuoltoon”. Uutinen.

Heinonen, T. 2007. Keitä ovat uuden lastensuojelu asiakkaat: Tutkimuksia lapsista ja perheitä tilastolukujen takana. Stakes. Helsinki.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77977/T30-2007-VERKKO.pdf?sequence=1>
 Luettu 8.10.2014

Hirsjärvi, S. 1997. Tutki ja kirjoita. Äänikirja 2009. Tammi.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Äänikirja. Yliopistopaino. Helsinki.

Lastensuojelu, Vantaan kaupunki 2014. http://www.vantaa.fi/fi/sosiaali-_ja_terveyspalvelut/lasten_nuorten_ja_perheiden_palvelut/lastensuojelu Luettu 8.10.2014

Lastensuojelulaki. Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417> Luettu 8.10.2014

Lastensuojelun käsikirja. Ehkäisevä lastensuojelu. Thl. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu> Luettu 22.8.2016

Lastensuojelun käsikirja. Jälkihuolto. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto> Luettu 22.8.2016

Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelu. Thl. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/kiireellinen-sijoitus> Luettu 22.8.2016

Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelu. Thl. [http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu#Lastensuojelun tehtävät](http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu#Lastensuojelun_tehtavat) Luettu 22.8.2016

Lastensuojelun käsikirja. Monikulttuurisuus. Thl. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus> Luettu 22.8.2016

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus/maahanmuuttajat-lastensuojelun-asiakkaina> Luettu 22.8.2016

Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuolto. Thl. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto> Luettu 22.8.2016

Lyytikäinen, L. 2009. Maahanmuuttajanuoret lastensuojelun asiakkaina: Lastensuojeluyritysten odotuksia ja näkemyksiä maahanmuuttaja-asiakkaiden kasvavasta määrästä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Myllärniemi, A. 2006. Huostaanottojen kriteerit pääkaupunkiseudulla. Yliopistopaino.

Niekka, I. 2010. Maahanmuuttajataustaiset lapset ja monikulttuurisuus lastensuojelun perhehoidossa. Pesäpuu ry.
http://www.pesapuu.fi/media/uploads/dokumentit/raportit/taimikko_loppuraportti_2010.pdf
 Luettu 8.10.2014

Puonti, A., Saarnio, T & Hujala, A. 2004. Lastensuojelu tänään. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Romano Missio. http://www.romanomissio.fi/?Tietoa_romaneista:Romanien_historiaa Luettu 9.10.2014

Sefe eli Suomen ekonomiliitto. <http://www.sefe.fi/osaamisen-kehittaminen> Luettu 9.10.2014

Suomalainen lapsi 2007. 2007. Tilastokeskus. Edita Prima Oy. Helsinki.

Taskinen, S. 2007, Lastensuojelulaki-soveltamisopas. Vaajakoski. Gummerus kirjapaino Oy.

Toikko, T & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print. Sähköinen kirja. Ellibs Library.
<http://library.ellibs.com.nelli.laurea.fi/book/9789514477324?language=fi>

Vantaan kaupunki. 2009. Romanilasten perusopetuksen tukemisen kehittämissuunnitelma. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/31354_Romanilasten_perusopetuksen_tukemisen_kehittamissuunnitelma.pdf Luettu 8.10.2014

Vantaan kaupunki. 2012. Nuorten intensiiviyö lastensuojelun avohuollon tukitoimena. <http://docplayer.fi/8201219-Nuorten-intensiiviyö-lastensuojelun-avohuollon-tukitoimena.html> Luettu 22.8.2016

Vantaan kaupunki. http://www.vantaa.fi/fi/sosiaali-_ja_terveyspalvelut/lasten_nuorten_ja_perheiden_palvelut/lastensuojelu/kuuselan_perhekuntoutus Luettu 7.10.2014

Vast Vastensa. KalevaPrint 2007 / Digitaalisena
http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=739f9761-e0f7-4758-bfe5-406364fa688c&groupId=68015

Viertolan vastaanottokoti, Vantaan kaupunki 2014. http://www.vantaa.fi/terveys-_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/lastensuojelu/lasten_vastaanottokodit Luettu 22.8.2016

Viertolan vastaanotto-osaston perehdytyskansio. Päivitetty 2014.

Viertolan vastaanottokodin dokumentti, sisäiseen käyttöön. Kirjattu 2014.

Haastattelukysymykset / LIITE

Yleistä tietoa työkokemuksesta ja työnkuvasta:

- Kerrotko hieman itsestäsi?
- Kuinka pitkään olet alalla työskennellyt?
- Kerrotko hieman työhistoriasta Viertolassa?
- Mikä on työnkuvasi Viertolan perhetyössä?
- Kuinka paljon asiakkuutta sinulla on keskimäärin kuukaudessa?

Monikulttuurisuuden sekä romanien huomioiminen työssäsi:

- Miten huomioit monikulttuurisen asiakkaan työssäsi?
- Miten huomioit romaniasiakkaan työssäsi?
- Miten koet romanien historian vaikuttavan tämän päivän romaneihin?
- Minkälaisia asioita romanien kanssa työskentelevien täytyy osata huomioida?

Romanikulttuurin erityisominaisuudet:

- Kuinka työssäsi huomioit romanikulttuurin erityisominaisuuksia?
 - Vanhempien ja vanhemman kunnioittaminen?
 - Romanien sisäiset väärinkäytökset?
 - Häveliäisyys ja käyttäytymistavat?
 - Puhtaus ja puhtaanapito?
 - Pukeutuminen?
- Aiheuttaako nämä minkälaisia ongelmia työssäsi?

Romaniperheiden haasteet:

- Miten romaniperheiden yhteiskunnalliset haasteet näkyvät sinulle?
 - Asunnottomuus ja asunnon saamisen vaikeus?
 - Eriarvoisuus kantaväestöön nähden?
 - Perinteet ja kulttuuri?
 - Syrjintä
 - Syrjäytyminen?
- Mitkä ovat sinun mielestä suurimpia haasteita yhteiskunnallisesti?

Kehitettäviä asioita:

- Minkälaisia asioita tarvitsee kehittää romanien kanssa työskentelyssä?
 - Lastensuojelussa?
 - Perhetyössä?

Toive kehittämishankkeelle:

- Mitä toiveita sinulla on kehittämishankkeena tuotetun oppaan varalle?